

**DANSKE
GYMNASIER**

Ny Vestergade 13, st.
1471 København K

Danskegymnasier.dk
mail@danskegymnasier.dk

+45 3318 8260

Børne- og Undervisningsministeriet
Att. Departementet

S. 1
11. august 2023

Høring vedr. permanent afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling mv.

Danske Gymnasier
D +45 3318 8260
mail@danskegymnasier.dk

Danske Gymnasier har den 7. juni 2023 modtaget høring over forslag til lov om ændring af lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse mv. og lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse (Permanent afskaffelse af forældreindkomst som kriterium for elevfordeling mv.).

Lovforslaget er en konsekvens af S, V og M's regeringsgrundlag "Ansvar for Danmark", hvoraf det fremgår, at regeringen vil "tilbagegulle aftalen om elevfordeling fra juni 2021, så kriteriet om forældres indkomst i elevfordelingen på gymnasier ikke længere er gældende. Der skal i stedet fordeles efter transporttid. Regeringen vil gå videre med de tiltag, der sigter efter, at gymnasier i de mindre befolkede områder ikke lukker. Regeringen vil præsentere en ny model, der modvirker en skæv elevsammensætning især i de større byer".

Danske Gymnasier har siden indgåelsen af den politiske aftale i juni 2021 om elevfordeling været imod forældreindkomst som fordelingskriterium. Foreningen bakker principielt ikke op om at anvende et kriterium, der risikerer at være stigmatiserende og at forhindre, at unge selv har indflydelse på deres mulighed for at blive optaget på det gymnasium, de ønsker. Foreningen forholder sig derfor positivt til, at forældreindkomst fjernes permanent som kriterium.

I samme ombæring forholder foreningen sig dog meget kritisk til, at SVM-regeringen endnu ikke har præsenteret en ny model, der sikrer en mere blandet elevsammensætning på de gymnasiale uddannelser. Foreningen noterer sig også, at SVM-regeringen ikke forventer at have en ny model på plads til skoleåret 2024/25, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 4 om ikrafttrædelsestidspunkt. Foreningen finder dette

helt utilstrækkeligt og forventer, at det vil få negative konsekvenser for en række gymnasiale uddannelser og deres elever og kommende ansøgere. Det ses der allerede nu eksempler på efter den første implementeringsfase af de nye regler, hvor central kapacitetsstyring, ansøgers prioriteter og transporttid har været de vigtigste parametre, der har ligget til grund for fordelingen. Konsekvenserne af den manglende lovgivning til at sikre en balanceret elevsammensætning forstærkes endvidere af, at der blev truffet politisk beslutning om at pålægge seks gymnasiale uddannelser et midlertidigt stop for optag, som har yderligere forringet disse institutioners muligheder for at tiltrække elever, samt en manglende videreførelse af muligheden for at fastsætte lokale elevfordelingsregler, som gymnasierne i Aarhus benyttede sig af i en årrække.

S. 2
11. august 2023

Danske Gymnasier hæfter sig også ved, at SVM-regeringen ”vil gå videre med de tiltag, der sigter efter, at gymnasier i de mindre befolkede områder ikke lukker”, og konstaterer efter den centrale fordelingsrunde, at 29 ud af de 31 almengymnasiale institutioner, der er berettiget til at modtage udkanttilskud, ikke har fået tildelt ansøgere svarende til den af Børne- og Undervisningsministeriet fastsatte endelige kapacitet. Foreningen tolker dette forhold sådan, at den centrale kapacitetsstyring i den nye model, herunder styringen af minimumskapacitet, ikke har bidraget til, at gymnasier i mindre befolkede områder ikke på sigt risikerer at lukke. Hvis det politiske formål fortsat er at sikre et geografisk bredt udbud af gymnasiale uddannelser, er det derfor nødvendigt at ændre styringen af den såkaldte minimumskapacitet. Danske Gymnasiers forslag er, at den centrale fordelingsmekanisme først fordeler ansøgere til gymnasier i mindre befolkede områder, inden den fordeler ansøgere til andre gymnasier, så fordelingen af ansøgere sker mere målrettet. Dette bør efter foreningens opfattelse ske i overensstemmelse med det enkelte gymnasiums elevgrundlag, så det er ansøgere til den pågældende uddannelse, der bor inden for 45 minutter, der fordeles til deres lokale gymnasium.

I forlængelse af dette mener foreningen også, at det vil være til gavn for både ansøgere og gymnasier i mindre befolkede områder at ændre transporttidskriteriet til et kriterium, der bygger på afstand via vejnettet, da dette virker mere gennemskueligt – og i en række tilfælde også mere rimeligt for ansøgere. Danske Gymnasier uddyber gerne ovenstående forbedringsforslag til minimumskapacitet og afstandskriterium i en dialog med børne- og undervisningsministeren og ministeriet.

Hvad angår det fremsendte lovforslag har Danske Gymnasier følgende bemærkninger:

Profilgymnasier

Med lovforslaget foreslår BUVM at ophæve bestemmelsen om, at regionsrådene er forpligtet til en løbende monitorering af, om godkendte profilgymnasier og de omkringliggende institutioner og afdelinger får en skæv elevsammensætning. Det skyldes, at ”skæv elevsammensætning” ifølge lovbemærkningerne er blevet indholdstomt, da der aktuelt ikke er identificeret andre parametre at måle på i forhold til at opnå en balanceret elevsammensætning. Det fremgår også, at regionsrådene i forbindelse med behandling af en ansøgning om at blive profilgymnasium ikke skal lægge vægt på, om godkendelsen kan resultere i en skævvridning af elevsammensætningen eller elevsøgningen. Ydermere fremgår det, at regionsrådet fortsat skal kunne fastsætte et loft over andelen af profilelever på et godkendt profilgymnasium, fx for at modvirke, at der ikke er plads til ansøgere bosat i lokalområdet.

Danske Gymnasier tager til efterretning, at der med ophævelsen af forældreindkomst som kriterium ikke længere eksisterer et parameter i lovgivningen til at identificere en skæv elevsammensætning, om end foreningen vurderer, at for mange profilgymnasier rent faktisk risikerer at øge polariseringen på tværs af gymnasierne, og derfor finder det uhensigtsmæssigt, at dette ikke længere indgår som en del af regionsrådenes godkendelsesproces at tage hensyn til. Foreningen finder det også uhensigtsmæssigt, at regionsrådet ikke længere forpligtes til en løbende monitorering, da en monitorering af elevsøgningen både vil kunne give en indikation af mulige utilsigtede konsekvenser ved en godkendelse af et profilgymnasium, herunder at der ikke er plads til ansøgere bosat i lokalområdet, eller at et profilgymnasium i en større by medfører mindre søgning til et gymnasium i et mindre befolket område. Danske Gymnasier vurderer, at en sådan utilsigtet konsekvens kan bidrage til, at gymnasier i de mindre befolkede områder lukker – i modstrid med SVM-regeringens mål.

Foreningen foreslår derfor, at regionsrådene fortsat er forpligtet til en løbende monitorering af godkendte profilgymnasier og afledte effekter heraf. Dette vil i givet fald indebære, at § 11 a, stk. 2, ikke ophæves, men ændres til ”Regionsrådet skal i forbindelse med behandling af en ansøgning om at blive profilgymnasium lægge vægt på, i hvilket omfang en godkendelse kan resultere i en skævvridning af elevsøgningen, og løbende monitorere, om godkendte profilgymnasier medfører utilsigtede konsekvenser for de omkringliggende institutioner og

afdelinger” samt at den foreslåede ændring af § 11 a, stk. 1, 4. pkt. udgår som en konsekvens heraf.

Begrænsning af mulighed for at skifte institution og binding til sjældne studieretning

I lov nr. 2532 af 22. december 2021 og lov nr. 880 af 21. juni 2022 fremgår en række ændringer af § 14, § 14 b, § 15 og § 20 i lov om de gymnasiale uddannelser. Ændringerne medfører en begrænset mulighed for at skifte institution samt binding til sjældne studieretninger og er ikke trådt i kraft, da børne- og undervisningsministeren ikke har fastsat tidspunkt herfor.

Danske Gymnasier hæfter sig ved, at BUVM foreslår bestemmelserne uændret bevaret med henblik på, at børne- og undervisningsministeren på et senere tidspunkt kan sætte dem i kraft. Foreningen mener, at en ikrafttrædelse af bestemmelserne vil lukke nogle uhensigtsmæssige huller i lovgivningen og bidrage til at skabe bedre rammer for, at alle gymnasier kan fastholde et fagligt bæredygtigt uddannelsesmiljø, hvor færre elever skifter institution efter skolestart, og hvor sjældne studieretninger underbygger et tilstrækkeligt og varieret tilbud af studieretninger for elever i alle områder af Danmark. Foreningen vil derfor opfordre til, at børne- og undervisningsministeren træffer beslutning om, at ændringerne af paragrafferne træder i kraft hurtigst muligt.

Danske Gymnasier og Gymnasieskolernes Lærerforening har desuden sendt et brev til ministeren i februar 2023 med samme opfordring, hvor foreningerne uddyber konsekvenserne af, at ændringerne af paragrafferne ikke er trådt i kraft. Hertil svarede ministeren, at den stramme kapacitetsstyring vil medvirke til, at antallet af ledige pladser bliver mere begrænset end tidligere, men Danske Gymnasier kan efter første implementeringsfase af den nye model for elevfordeling konstatere, at dette ikke forhindrer ansøgere i at søge væk fra gymnasier, de er fordelt til.

Økonomiske konsekvenser

Af bemærkningerne vedr. økonomiske konsekvenser for det offentlige fremgår det, at forslaget medfører en merudgift på 0,5 mio. kr. i 2024 til it-tilpasninger. Det fremgår også, at forslaget medfører en mindreudgift til administration på 0,8 mio. kr. fra 2024 samt en mindreudgift til læringskonsulenter på 2,4 mio. kr. i 2024 og 2025 samt 1,1 mio. kr. i 2026.

Jf. [den politiske aftale om finansiering af Den Koordinerede Tilmelding til Gymnasiale Ungdomsuddannelser af 17. september 2021](#) er de

samlede udgifter til systemunderstøttelse på 23,2 mio. kr. i 2024, 21,6 mio. kr. i 2025, 19,8 mio. kr. i 2026, 19,5 mio. kr. i 2027 og 19,0 mio. kr. varigt. De samlede udgifter til administration er 7,3 mio. kr. i 2024, 6,2 mio. kr. i 2025 og 4,8 mio. kr. fra 2026 og varigt.

Fratrukket mindreudgifterne på 0,8 mio. kr. til administration vil Den Koordinerede Tilmelding til Gymnasiale Ungdomsuddannelser årligt koste 23,0 mio. kr. fra 2028 og frem og have en mindreudgift på 3,2 mio. kr. i perioden 2024-2027. Aftalen finansieres ved en nedsættelse af færdisgørelsestaxametrene på de gymnasiale fuldtidsuddannelser (stx, IB, hf, hhx og htx).

Danske Gymnasier finder det kritisabelt, at de gymnasiale uddannelser skal finansiere en elevfordelingsmodel, der havde til formål dels at modvirke en skæv elevsammensætning på landets gymnasier, dels at sikre gymnasier i mindre befolkede områder bedre rammer for fortsat at opretholde et uddannelsesudbud på trods af den demografiske udvikling i disse områder, men som har vist sig ikke at opfylde hverken det ene eller det andet formål. Foreningen ønsker derfor også en redegørelse for, hvordan der fortsat kan være en årlig udgift på 23 mio. kr. til systemunderstøttelse og administration af modellen. Derudover bør den samlede besparelse på 5,9 mio. kr. på læringskonsulenter og de 3,2 mio. kr. til administration og systemunderstøttelse i årene 2024-2027 føres tilbage til de gymnasiale fuldtidsuddannelser.

Øvrige ændringer af lovgivningen for elevfordeling

Den nye lovgivning for elevfordeling har været igennem den første implementeringsfase, og derfor finder Danske Gymnasier det relevant at påpege behovet for endnu en ændring af loven, selv om denne ligger uden for regeringens ønske om at fjerne forældreindkomst som fordelingskriterium og de afledte effekter heraf, som lovforslaget adresserer.

Danske Gymnasier finder det således uhensigtsmæssigt, at den store gruppe af eftertilmeldere til hf (ansøgere, der ikke søger rettidigt og ikke søger direkte i forlængelse af 9. eller 10. klasse) skal fordeles af regionerne, hvilket først sker meget sent fra primo juni, samt at denne gruppe ikke indgår i kapacitetsfastsættelsen.

Konkret foreslår Danske Gymnasier, at institutionerne selv håndterer fordelingen af ansøgere til hf, der ikke søger rettidigt og ikke søger i direkte forlængelse af 9. eller 10. klasse (jf. § 12, stk. 3, i lov om gymnasiale uddannelser), og at gruppen skal indgå i

kapacitetsfastsættelsen.

Danske Gymnasier vurderer, at del 1 kan imødekommes ved enten at afskaffe § 11 k i lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. eller ved, at § 12, stk. 3, i lov om gymnasiale uddannelser undtages fra § 11 k lige fod med § 14 og § 14 b.

S. 6
11. august 2023

Del 2 af forslaget vurderer foreningen skal reguleres i § 8 i lov om institutioner for almengymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., men finder det uklart hvilken del af § 8, der på nuværende tidspunkt regulerer, at kapacitetsfastsættelsen sker på baggrund af rettidige ansøgere. Umiddelbart henvises der til kapitel 2 i lov om de gymnasiale uddannelser. Kapitlet omfatter dog ikke kun rettidige ansøgere, men også ansøgere efter § 12, stk. 3, dvs. ansøgere til hf, der ikke søger rettidigt og ikke søger i direkte forlængelse af 9. eller 10. klasse, hvorfor det er uvist, om det overhovedet kræver en lovændring at fastsætte kapaciteter, der også omfatter eftertilmeldere.

Forslagets del 1 vil medføre, at den store gruppe af ansøgere til hf, der ikke søger rettidigt og ikke søger i direkte forlængelse af 9. eller 10. klasse, kan håndteres hurtigere og mere smidigt, end der er lagt op til i den nye lovgivning. Foreningen vurderer, at afgrænsningen af, at det kun gælder ansøgere til hf, der ikke søger rettidigt og ikke søger direkte fra 9. eller 10. klasse, vil sikre, at forslaget ikke skaber incitamenter til generelt at søge for sent.

Forslagets del 2 vil medføre, at institutioner med hf-aktivitet vil kunne optage de fleste 1. prioritets-eftertilmeldere inden for deres kapacitet og ikke skal bede regionen om at hæve kapaciteten. I tilfælde hvor der er flere eftertilmeldere, end 1. prioritetsinstitutionen har kapacitet til, skal institutionen sende ansøgningen videre til ansøgerens 2. prioritet via Optagelse.dk.

Samlet vil det medføre en mindre bureaukratisk proces og give institutionerne bedre forudsætninger for at planlægge og anvende deres ressourcer bedst muligt, fordi der ikke vil være en lige så stor diskrepans mellem hhv. foreløbige og endelige kapaciteter og antallet af optagede elever i starten af skoleåret. Som det er nu, betyder de meget lave foreløbige og endelige kapaciteter, at institutioner ser sig nødsaget til at afskedige lærere, fordi de ikke har nogen vished for, at regionen vil hæve deres kapacitet i forbindelse med fordelingen af eftertilmeldere. Afhængig af hvor meget kapaciteten hæves, så skal institutionen måske ansætte de lærere igen, som de har afskediget. Det er ikke hensigtsmæssigt, hverken ud fra et samfundsøkonomisk eller et

menneskeligt perspektiv.

Danske Gymnasier vurderer ikke, at forslaget vil forhindre en fortsat stram kapacitetsstyring, hvor kapacitet og antal elever flugter. Forslaget betyder, at kapacitetsfastsættelsen skal tage udgangspunkt i et andet datagrundlag end rettidige ansøgere, og det kan eksempelvis være antallet af elever 1. september året før.

Med venlig hilsen

Henrik Nevers
Formand

S. 7
11. august 2023